

Kolláth György

alkotmányjogász, c. egyetemi docens, a TF tanára

Négy év után, fakóban

Négyévente rendeznek pl. olimpiát, foci-vébet. Ennyi a kormányzati mandátum kihordási ideje is. Először fordult elő 2006-ban, hogy újraválasztotta az ország az addigi állami-politikai vezetést. Ez esélyt ad a kontinuitásra, egyben alkalmat arra, hogy szembesítsük egyazon politikai oldal korábbi és mostani céljait és törekvéseit. Módszerem a két kormányprogram sportra vonatkozó alapvető elhatározásainak, üzeneteinek egybevetése - lényegük szemléltetése útján.

Tudvalévő, hogy - az Országgyűlés által, a miniszterelnök megválasztásával egyidejűleg megerősített - kormányprogram már nem fűt-fát ígérő kampány-füzet, hanem a stratégiai cselekvés vezérfonala. Igaz ez még akkor is, ha az a maga teljességében sehol - hát még Magyarországon! - sosem szokott megvalósulni. Elmaradhatnak egyes tennivalók a fő irány módosulása nélkül – már, ha van ilyen -, s újak kerülhetnek előtérbe. Ezzel semmi gond nincsen. Mindezek ellenére súlya, üzenet-értéke van a nagy projektnek, mert megmutatja: miként gondolkodik az állami politika - esetünkben - a testkultúra alapvető helyzetéről, eredményeiről és gondjairól, hol lát stratégiai jellegű feladatot, fejlesztési irányt benne. Egyáltalán: mit akar tenni érte és vele, illetve mennyit képes áldozni rá a következő évek során? Vajon ösztönző, lelkesítő, egy sikerágazatot fémjelző „tízparancsolat”, kiskaté foglalkozik-e a sporttal, avagy a legfőbb állami előrettekintés szerint ez csupán egy a bokros teendők közül?!

Szerintem ez sokkal lényegesebb kérdés annál, mintsem hogy van-e a sportnak önálló minisztériuma, illetőleg elég markáns személyiségek állnak-e /ülnek-e?/ a döntő vezetői posztokon. Okunk és jogunk volna tudni és látni: miféle víziója van az államnak arról, ami a sportbarátoknak világszerte mind nagyobb mértékben fontos, és vajon arra tart-e a magyar sport, amerre a világ éle halad?! Jó-e az nekünk, hogy több évtizedes, törvényszerű esélytelenséggel, magyar részvétel nélkül, előkelő idegenként végignézhattük a foci-vébe eseményeit, és az-e a gyógyír erre, hogy bármi áron foci-ebét, majd olimpiát akarunk itthon rendezni?!

Ritka és sarkított kamera-állásnak tűnhet a magyar sportot a legfőbb sportpolitikai program-célok mentén elemezni, de – ígérhetem – nem minden tanulság nélkül való.

2002 és 2006 összevetéséből nyomban kitűnik, hogy szerves fejlődésnek, egymásra épülésnek, folytonosságnak semmi nyoma. Mintha a későbbiek nem is látták volna a 4 évvel korábbi elhatározásokat, így aztán nyomokban sem fedezhető fel bármiféle számadásra irányuló törekvés. Nálunk, a sportban is, négyévente mindig új időszámítás kezdődik. Nincsen precíz, felelős diagnózis, de akad kényszeredett, a korábbtól szemléletmódjában is élesen különböző, új terápia. 4 éve az volt a zászlón, hogy a sport a jólét esélye, egyben modern közügy. 2006-ban a terjedelmileg kétszer akkora program-fejezet a „Sport – új életmód” címet viseli, habár tartalma, vegyesen ezernyi másról (is) szól.

A régi program - csaknem tömondatokban – a több mint tíz rendszerváltó év alatt felgyülemlett gondokat, megoldatlanságokat, mulasztásokat vette célba, és a sport talpra állását európai színvonalú reform, illetve modernizáció útján határozta el. A 2006. évi program bonyolult, hosszú definíciókkal operál, gyözköd, agitál és tanít, megismételve a sport gazdasági funkcióit, utalva az állam megfoghatatlan felelősségére, azután a piacra, a magánszférára, az adófizetőkre, a profizmusra és a privatizációra. Zanza és bla-bla – ütős számok, trendek, vállalások, megújítási konkrétumok nélkül. Lássunk innen is, onnan is példa-értékű mondatokat:

2002: „megállítjuk a testkultúra térvészését és zsugorodását. Elősegítjük, hogy mindenki hozzájusson a sport színtereire, és azt engedhesse is meg magának. Tisztességes, decentralizált sport-pénzügyeket akarunk. A testkultúrát támogató jogi, gazdasági,

önkormányzati és civil környezetet hozunk létre.... Gyökeresen rendbe tesszük az iskolai testnevelést és versenyrendszert. Korszerűsítjük az ösztöndíj- és pályázati rendszert. Visszahozzuk a szabadidős sport népszerű versenyeit. Mérsékeljük a sporttevékenység terheit.”

2006: ”A sport egyszerre az egészségmegőrzés, a nevelés, a személyiségfejlesztés, a közösségépítés, a társadalmi integrációs törekvések megvalósítását, az európai szinten is teljesítő- és versenyképes társadalom megteremtését segítő eszköz. Fejlesztésében, a mindennapi sportolás lehetőségeinek mindenki számára történő biztosításában egyértelmű az állam felelőssége.

A XXI. század sportja ugyanakkor önálló iparág is... A magyar sportipar elindult a piacosodás útján, de előrehaladása lassú, működtetése során még mindig jelentős állami ráfordítások szivárognak át a magánszférába. Ezt a helyzetet a következő években tisztázni kell...”

Egybevetésként: 2002-ben, lényegében ugyanerről, a sport-piacról 3 kulcs-mondat szerepelt: „Valóságos, átlátható piaci viszonyok szabják meg a hivatásos sport életképességét. A részrehajló állami szerep helyébe törvényes rend és a befektetők ösztönzése lép....A közpénz-felhasználás szigorú számadás és ellenőrzés alá kerül”. Kérdés: 4 év alatt, legalább gondolkodás-módban vajon mentünk-e előre, vagy inkább elmaszatolódtak, visszafelé csúsztak közös dolgaink – immár a célok szintjén is?!

Nem folytatnám ezt a fajta szemléltetést. A honi sport régi csökevénye, hogy aki nem tud gólt rúgni, azért oktatni, mások hibáját vagy baját szóvá tenni mégis csak képes. Ha nem megy, hát istenem, közös a kudarca!

Időközben az állami sportirányítás megint modellt váltott. Újszerű, erősen redukált hivatali struktúra, szakállamtitkárság próbál meg érvényt szerezni a kormányprogram céljainak, szellős irányváltásainak, fékezett habzású konkrétumainak. Íme, egy konkrétságot felmutató példa, de nehogy félreértsék: „Megerősítjük a sportorvosi hálózatot, és hatékonyabban használjuk fel a sporttudomány területén elért kutatási eredményeket”. Huncut, aki rosszra gondol. Pusztán arról lehet szó, hogy a tervezetet véleményezőkhöz kérhették, hogy a maguk területe kapjon hangsúlyt az anyagban, és mert nem világos, stratégiai koncepcióból nőtt ki a program, hát kaphatott, ha már annyira akarta. Csak, hát így kié is ez a projekt?!

Nem a cikizés szándéka mondatja velem a fenti kritikát. A mögötte lévő hiány, űr az igazi probléma. Több mint 10 éve készül a nagy nemzeti sport-stratégia, de Luca-széke, mert még sosem került olyan XXI. századi elme kezébe, aki képes lett volna átlátni és összerendezni a magyar sport lehetséges, aktuális pályáivét. Kijött a magyar sport is az átkos - ugyanakkor eredményes, más honi viszonyainkkal szinkronban lévő - szocialista modelljéből, de nem érkezett el sehová. Már nem olyan a testkultúránk, mint volt 20 éve, de nem is olyan, mint az EU hozzánk hasonló más, régi demokráciájának sport-szisztémája ma és mondjuk 2016-ban lesz. Még mindig, 16 év után is a senki földjén téblábol a magyar sport, ergo átfogó modernizációra szorul, decentralizálva és szintenként is rendbe rakva, összehangolva. E munkában csupán mellékszál, hogy pillanatnyilag mi van a MOB-bal, hány ernyőszervezet legyen, mi a napi botrány a foci körül. Ellenben kulcs-kérdés volna, hogy mikor és hogyan lesz végre a sportot támogató közeg, hajlandó-e a kormányzat a nagy állami reformot a testkultúrára is kiterjeszteni? Képes-e ebben jól látni az autonómiák szerepét és felelősségét? Felkarolja-e a helyi önkormányzatok törekvéseit, erőfeszítéseit a mindenfajta helyi sport támogatására, vagy csak szervezetben, létesítményekben gondolkodik, s valójában az eseti avatásokon kívül az egészet a sorsára hagyja? Teremtünk-e újból reális esélyt, és ahhoz előbb reformot, annak révén pedig sok-sok ösztönző 1 %-ot arra, hogy a magyar sport - néhány csakugyan fantasztikus, ám elszigetelt műhelyében képződő eredményén felül – átfogóan is sikerágazat legyen, amiből szerves fejlődéssel, kb. egy évtized múltán nőhet ki világjáték honi rendezése.

Axióma a világ boldogabbik részén: a nem túl lényeges dolgok közül a sport a legfontosabb és talán a legkellemesebb is. Ehhez egy kínna megírt kormányprogram - rossz iránytű.